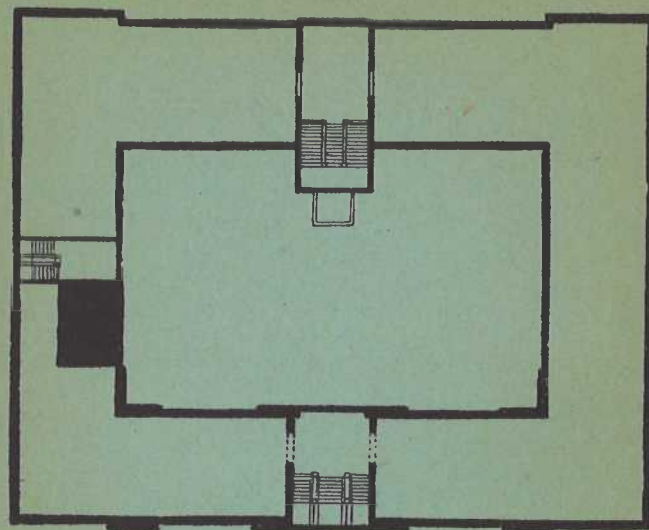


GÖTEBORGS HISTORISKA MUS.

HISTORISKA AVDELNINGEN
GÖTEBORGS MUSEUM



DE GÖTEBORGSKA
HANTVERKSÄM-
BETENAS RELIKER



Entrén.

Översta våningen.

Det svarta markerar skråsamlingarna.

Denna vägledning är utarbetad av intendenten Sven T. Kjellberg.

B A G A R E

Skråordningen är utfärdad den 30 maj 1648.

ÄMBETET.

1. Låda av ek med fanér på svarvade fötter. Locket, som är försett med gångjärn, har en hög fyllning inrymmande en låda med skjutlock. Lådans sidor ha fyllningar inramade av profilerade lister; på framsidan tre nyckelhål med gjutna mäsingsskyltar i tidig 1700-talsform, på kortsidorna handtag av järn. I framsidans fyllningar äro ämbetets emblem i form av en krönt kringla inlagda i ljusare träslag, vilka senare blivit övermålade i guld och brunt. Lockets insida är målat i svart med ett blått mittfält, i vilket ämbetets emblem tecknats i guld och svart. På sidorna därom läses följande inskrift i förgylld frakturstil: Älderman för Backgare ämbettedt Mäster Johan Jordan 1708. Besittarna Mäster Lars Ollofson Mäster Anders Jacopson d: 21 Dece: Lådan är invändigt helt klädd med klistrat papper, marmorerat i flera klara färger.

Under tidernas lopp ha på framsidan och lockets översida äldermän och bisittare låtit måla sina initialer. Sålunda märkas i framsidans emblem bokstäverna IHS och PP, vilka hänsyfta på de båda ämbetsbröderna Jochum Hansson, borgare 1714, och Petter Printz, borgare 1718. Med dessa namn sammanhänger inskriften ANNO 1720, vilken synes på ramverket ovan fyllningarna. Näst dessa namn i ålder är tydligen den på undre ramverket målade inskriften L Å ANNO IN 1733

P H, vilken innehåller namnen Lars (Bengtsson) Åhman, borgare 1722, Johan Norlind, borgare 1720, och Petter Hall, borgare 1720. Nästa namnserie läses på vänstra ramverket, där bokstäverna E G, A S och N K dölja ämbetsbröderna Elias Gardin, borgare 1735, Anders Sundgren, borgare 1719, och Niclas Kollberg, borgare 1739. På ramen mellan fyllningarna äro de hopflätade bokstäverna J A G — Jonas Ahlgren, borgare 1759, och till vänster A A B — Anders Apelberg, 1754, H S — Hindrich Skarin, 1741, E Ö B — Erik Ödberg, 1751. På locket läses så till slut A H inom en krönt bladkartusch, minnande om bagaremästaren Arvid Holm, som blev borgare i staden 1785. — Se bild 1.

H. 38,5 cm., br. 40,5 cm., l. 66,5 cm. GM: 41.

GESÄLLSKAPET.

2. Låda av fur med fanering i flera träslag. Vid lådans öppnande höjes locket rätt upp och vilar då på fyra hörnständare, som löpa i spår och som på en given höjd äro försedda med spärrfjädrar av trä, vilka hålla locket vilande. På lockets oversida en hög fyllning, inrymmande en med skjutlock täckt låda — i skjutlocket är det med två kringlor flankerade året 1758 inlagt i ljusare trä. Lådans långsidor upptaga det likaledes inlagda ämbetsblemet samt på ömse sidor om detta följande namn målade i guld och svart, dels Abraham Smitt och dels Carl Fridrich Bremer och Erich Ödberg. Under målningarna spår av tidigare inlagda namn — A b r a (m) S m i (t t) och P e t e r W i n q u i s t samt J o h a n n e s s u n g r e n och o l l u f i o h a n i ä g e r. Av dessa blev

Abraham Smitt borgare i Göteborg 1760, Carl Fridrich Bremer 1747, Erich Ödberg 1751 och Johannes Sundgren 1763. Se bild 3.

H. 49,5 cm., br. 48 cm., l. 64,5 cm. Inköpt 1899 från Bagaregesällernas i Göteborg förening. GM: 1001.

3. Skaffareholts i form av en stav, utskuren med sexsidiga prismor, ställda diagonalt över varandra samt med svarvat krön och handtag. Nu svartmålat och förgyllt, men därunder spår av en äldre, gulvit målning. På de översta båda prismorna målat med guld: G. L. A n d e r s s o n 1862 och J. G. L a n g 1865. Enligt uppgift finnas under den svarta färgen flera äldre namn.

L. 68,5 cm. Inköpt 1899 av Bagaregesällernas i Göteborg förening GM: 1000.

4. V ä l k o m m o r. De båda pokalerna av delvis förgyllt silver äro identiskt lika och visa genom sina graverade inskrifter, att de hört samman vid skåldrickningen inom gesällskapet. På den ena läser man den indirekta frågan:

Hvem rättighet fåt mig at äga
Det vet min Cammerat at Sägä

och får av den andra svaret:

På denna frågan gifs ej swar
Så länge nåågot lämnas qwar.

Dessa inskrifter, som äro graverade i förgyllda kartuscher på kuppornas ena sida, motsvaras av likaledes graverade och förgyllda vapenbilder med Göteborgs stads vapen på den andra. Båda pokalerna ha lock med fanbärande krönfigur i romersk rustning. På fanorna äro Fredrik I:s och Adolf Fredriks namn-

chiffer. Den ena pokalen har på fotens undersida en fastlödd silverskiva med följande graverade inskrift:

A E r K ä n s a m h e t e m o t H, A d j u t a n t e n P. B a g g e
w i d D e n f ö r H a n s K o n g l: H ö g h e t p a r a n d e -
r a n d e C a v a l l e r i e C o r p s e n i G ö t h e b o r g a f
F ö r s t a C o r p o r a l s k a p e t d: 18 A u g: 1749.

Pokalen synes således icke från början ha varit gjord för bagaregesällerna, men torde mycket snart ha kommit i deras ägo. Den påsatta skylten döljer silverstämplarna. Den andra välkommen, är enligt stämplarna förfärdigad av guldsmeden Anders Hafrin i Göteborg år 1747. På denna hänga vid pålödda byglar åtta silverskyltar:

a) Två mot varandra lutade snäckformiga rokokokartuscher under gemensam krona, förenade av en kringla. Bakom inskriften H P S och I, S gömma sig Hans Peter Scharin, borgare 1768, och Lars Scharin, borgare 1766.

b) Oval skylt med driven rokokokoornamentik bestående av snäckor, det allseende ögat med strålar och moln över en kringlebärande ängel samt därunder en korg med olika brödsorter. I kringlan bokstäverna B S.

c) I drivet arbete en krönt sköld med lejon som sköldhållare samt därunder en bladkartusch. I skölden graverat spegelmogram med bokstäverna G I S; i kartuschen: den 17 December 1782.

d) Är lik den föregående, men har inskriften S G och d: 23 Septemb: 1784. Silverstämplar, vilka angiva den såsom förfärdigad av guldsmeden Erik Landström i Göteborg 1784.

e) Av huvudsakligen samma utseende som föregående. Inskriften är I A S och: marts d 27 1792. Silverstämplar, som

angiva skyltens mästare som göteborgsguldsmeden Johan Malmstedt.

f) Av huvudsakligen samma utseende som föregående. Inskriften är N L G och: D. 15 Marts 1796. Silverstämpeln är guldsmedens Lorenz Hell, Alingsås.

g) Oval omgiven av en driven lagerkrans. I mitten en krönt sköld med kringlor och kuse och därunder en bladkartusch med den graverade inskriften: Göteborg d.ⁿ 14 Sept. 1797 Benjamin Hafrin: Silverstämpel: göteborgsmästaren Bengt Hafrin.

h) Oval omgiven av en driven bladkrans. I det uppdrivna mittfältet däriinom en driven skål med bröd, omgiven av graverade redskapsbilder samt överst inskriften: Zackarias Gevalt d.ⁿ 8 apr—1802. Förfärdigad av guldsmeden Bengt Hafrin i Göteborg 1802. Gevalt blev borgare i staden 1814. Se bild 2.

H. med krönfigur 37,5 cm. G. M: 997 och 998. Inköpta från Bagaregesällernas förening 1899.

5. S k y l t a r av silver. Utom de vid välkommen hängande skyltarna finnas följande 15 lösa skyltar:

a) I drivet arbete mot finpunsad botten stå inom en med snäckor avslutad bladkartusch tvenne uppresta lejon, som mellan sig hålla en krönt kringla. Under detta emblem bokstäverna O M, som synas häntyda på Olaus Möller, som blev borgare i Göteborg 1774.

b) I drivet arbete med delvis punsad botten en rokokokartusch, upptill försedd med ett allseende öga, omgivet av två bevingade genier, nedtill med ett änglahuvud. På sidorna ytterligare två bevingade genier, som sträcka var sin kringla in mot kartuschens mitt — mellan dessa en krona och därunder graverat: Johannes Printz d. 20 Marti A:o 1765.

c) Kartusch i form av rokokosnäcka i kraftigt drivet arbete mot delvis punsad botten. T. v. en sittande kvinna med ymnighetshorn och sädeskärve, t. h. en gosse, som tager bröd ur en med olika brödformer fylld korg och sträcker mot henne en kringla. Ovan denna scen, som framställes mot en rikt veckad snäcka, en ängel med språkband, på vilket den punsade inskriften: Herman Bremer A:o 1770. Bremer fick burskap i Göteborg 1786.

d) Oval skylt med en driven bladkrans bestående av två nedtill med bandrosett hopbundna grenar, vilka upptill förenas med en krönt kringla. I mittfältet ett graverat spegelmonogram bestående av bokstäverna IT och därunder inskriften Den 25 September: 1781. Sannolikt Johannes Torin, som fick burskap 1813. Enligt stämplarna är skylten förfärdigad 1781 av guldsmeden i Göteborg Erik Landström.

e) I drivet arbete en krönt sköld med tre sammanflätade kringlor och med tvenne stående lejon som sköldhållare. Överst ett strålknippe. Under skölden ett människohuvud, omgivet på ena sidan av en merkuriistav, på den andra av en korg med bröd. Nederst på en bandslinga graverat: Erasmus Böös d: 25 Sept: 1787. Skylten är enl. stämpeln förfärdigad av guldsmeden i Göteborg Andreas Reutz.

f) Kanten flikigt utskuren efter linjerna av ett graverat bladornament. Där innanför en graverad bildframställning: en sittande kvinna, som stöder sig på ett ymnighetshorn och har en korg med bröd i knät, sträcker sig mot en ur molnen fr. h. kommande Merkur. Denne pekar upp mot ett allseende öga, i vars strålar läses: Alt härifrån. Nedtill graverat: C. F. Jenssen d 26 Marty 1789. Skylten är enligt stämp-

larna förfärdigad 1789 av guldsmeden i Göteborg Melchior Faust.

g) Längs kanten en driven bladkrans, som upptill sammanbindes med en bandrosett. Det buckelformigt uppdrivna mittpartiet visar en driven korg med olika brödsorter, omgiven av graverade verktygsbilder, såsom brödnaggar, spade m. m. Över korgen graverat: Carl Fridrick Hafrin d:n 8 apr 1802. Stämplarna angiva skylten såsom förfärdigad 1802 av guldsmeden i Göteborg Bengt Hafrin.

h) Kanten utskuren efter ett graverat bladornament. I mitten en graverad framställning av samma innehåll som f) samt inskriften C. G. Norling den 8 sept. 1804. Carl Gustaf Norling erhöll burskap i Göteborg 1810. Enligt stämplarna förfärdigad 1801 av guldsmeden i Göteborg Melchior Faust.

i) Kanten utskuren efter ett längs densamma löpande bladornament. Innanför detta en graverad bildframställning med t. h. en på jordgloben stående kvinna, som med ett ymnighetshorn låter bröd av olika former falla ned i en korg, t. v. Merkur pekande upp mot ett allseende öga. Nedtill kartusch med inskriften: Em: Wendt d: 18 Sept. 1810. Wendt fick burskap 1818. Enligt stämplarna är skylten förfärdigad 1810 av guldsmeden i Göteborg Anders Riseen.

j) I huvudsak överensstämmande med i), men med inskriften: P. G. Björckfeldt den 4 april 1811. Förfärdigad 1811 av Anders Riseen.

k) I huvudsak överensstämmande med i), men med inskriften: Anders Svensson den 14 Septem 1815. Enligt stämplarna förfärdigad av guldsmeden i Göteborg Anders Christoffer Jungmarcker 1815.

l) I huvudsak överensstämmande med i), men med inskriften: Carl And: Andersson d. 10 April 1821. Förfärdigad 1821 av Anders Christoffer Jungmarcker.

m) I huvudsak överensstämmande med i), men med inskriften: Zacharias Zachrisson den 6. Septemb. 1822. Förfärdigad av Anders Christoffer Jungmarcker 1822.

n) Oval med starkt uppdrivet mittparti, omgivet av en driven lagerkrans med bandrosett upptill och blomma nedtill. I mittfältet en driven bild av skål med bakverk och verktyg. Ovan skålen graverad inskrift: Niclas Holm d. 6 Sept. 1822. Enligt stämplarna förfärdigad 1822 av guldsmeden i Göteborg Johan Malmstedt.

o) I form av en sköld med kedja till upphängning. Längs kanten ett drivet blad- och blomstermotiv. I mitten en korg med bröd och graverad inskrift: N. M. Nordström Den 30 Martii 1832. Enligt stämplarna förfärdigad 1832 av guldsmeden i Göteborg Carl Tengstedt.

BOKBINDARE

Bokbindarna, som tidigare lytt under ämbetet i Stockholm, bildade eget skrå i Göteborg 1748. Gesällerna sammanslötos till en »låda» 1752.

ÄMBETET:

6. Sigillstamp med platta av järn och svarvat skaft av ek. Göteborgs vapen och en bok. Randskrift inom pärlband: BOOK BINDARE EMBETES SIGILL I GÖTHEBORG. A:o 1748. Se bild 4.

Diam. 5 cm. Inköpt 1909 av byråchefen Wilhelm Berg. GM: 5393.

Låda. Wilhelm Berg omnämner i Samlingar till Göteborgs historia s. 301 »en enkel låda».

Sparbössar. I samma arbete omtalas likaledes en simpel sparbössa av järnbleck. Var dessa båda föremål nu finnas är okänt.

GESÄLLSKAPET.

Låda. I Nordiska Museet förvaras en låda i form av en foliant, klädd med mörkbrunt skinn med rika ornament i guld och blindprässning samt med förgyllda snittsidor. Inskrift å ryggen: Bokbindar-Gesellernas Ordningss-Låda. Lås i form av två grova lädersleifar med mässingsspännen; å bakre pärmen fyra kulor av mässing såsom lådfötter. Lådan är invändigt försedd med smälådor och klädd med rödfärgat försättpapper. Å övre pärmens insida följande inskrift i guld mot röd botten: ÅR 1752 DEN 12 JANUARIU ÅR THENNA LÅDAN STIFFTAT I GÖTHEBORG AF FÖLJ PERSON ÄLDERMAN T. WINBERG JOHAN GEORG LANG WID BEGGE LÅD. BISITT GESELL — FADER ERIC AHLGREN JOHAN CHRISTOPH KLAHTSCH. ÄLT. GESELL FÖD I KÖNIGSBERG MAGNUS LAROS. FÖD I LUND BIÖRN JONSON FÖD I BRAGNAES LORNS ALGREN JUNG GESELL FÖD I GÖTHEBORG. På bakre pärmen finnes signaturen J. C. K., vadan sannolikt den i inskriften omnämnde ältgesällen Johan Christoffer Klatsch får anses vara

mästare till detta praktstycke. Nordiska museet 56,809, gåva 1887 av änkefru Thekla Edlund f. Magnusson, Göteborg.

Ältgesällsbok 1752—1831. Äges av apotekare G. Bernström, Göteborg.

Bryggare, se interpolierat blad.

Guldsmedare, --- ---

GULDSMEDER

Ämbetet tillkom först 1690, då skråordningen stadfästes.

ÄMBETET.

7. Stämpel av järn, använd att slå in i metall. Rund stämpelplatta med ett upprättstående lejon, som håller en pokal. Randskrift: GULDSME. ÄMBETS. STEMPEL I GÖTEBORG. Se bild 4.

I magistratens i Göteborg protokoll den 23/8 1697 finnes följande anteckning: »Inkom gullsmedz älldermannen M:r Swen Wallman ock opwijste ett Sigill, som han at bruka i Embetets förrättningar, förfärdiga låtit, hwilket representerar ett oprest Leijon med een Pocal i den eena rammen samma Sigill efterlätz utj alla Embetz angelägenheeter at brukas.» Ifrågavarande sigill är likväl icke identiskt med denna bevarade stämpel.

Diam. 3,6 cm. Gåva 1899 av Guldsmedsbolaget i Göteborg GM: 2053.

7a. Se inklisat kompletteringsblad!

HANDSKMAKARE

Ämbetet torde ha tillkommit på 1690-talet, sannolikt 1697, efter skrålådans datering att döma.

Bryggare-gillet.

Skrålåda. - Gjord av ek, fanerad i rut-mönster med alm och ränder i färgad apel. - Rektangulär med i vertikal led svängda sidor. Underrede med svängda ben utdragna i spets, fastsatta i sargen. - Konstlås med 3 nycklar till 2 nyckelhål. Låsbeslag av förgylld brons i rokokostil, ett med en Mercurius, ett med Mars. - Handtag av förgylld brons vid sidorna i barock. - Anskaffad enl. gillesbeslut (protokoll) den 18/6 1752. H. 81 cm. - Locket: 47 x 69 cm.

Stället: 54 x 76 cm.

Litt: Göteborgs Bryggaregilles protokoll 1661-1846 (utg. år 1946 av A.B. Pripp & Lyckholm, Gbg).

mä
188
Bei
G
Ä
ÄM
7
stär
Rat
G C
I
jand
Wal
förr
Leij
utj
sigill
D
GM:
7
H
Ä
efter

Glasmästare.

Sigillstamp, cirkelrund, 12 m/m
tjock mässingsplatta, märkt med
L.F.G. och * ; i mitten en fyrsidig,
uppåt avsmalnande skafttånge. Skaft
saknas.

Stämpelytan utgöres av en fast-
lödd zinkklisché med följande inne-
håll: i mitten ett fritt stående
Göta lejon med svärd och Svea-sköld.
Omskrift: GLASMÄST: EMBET: SIGELL/
GÖTHEBORG.

Diam. 33 m/m.

Guldsmeder.

7a. Stämpel, platta av stål
med skaft av trä. Platta fyr-
sidig med sneddade hörn. In-
skrift: "Göteborgs Guld Smed
Embets Sigill." H. 12,6 cm. Plati-
tan 3,4 x 1,8 cm. Gavs 1917 av
Magistraten i Göteborg. G.M. 7.210.

ÄMBETET:

Låda av ek med svagt kupigt lock på gångjärn, beslagen med barockformade hörn- och mittjärn. Två lås med nycklar, det ena i mittbeslaget, det andra med egen barockartad skylt. På framsidan målat i rött: H M E L A N N O 169 (7?). Smidda järnhandtag på kortsidorna.

H. 36 cm., br. 39 cm., l. 55 cm. Nordiska museet 56,846 gåva 1887 av fru Vilhelmina Hammarström i Göteborg.

Sigillstamp av järn. I mitten sköld med handske och sax samt årtalet 1693. Randskrift: H A N S K E M A K A R E E M B E T Z S I G I L I G Ö T H E B O R G. Fyrsidigt skaft med fasade kanter.

Diam. 3,7 cm. Nordiska museet 56,848 gåva 1887 av fru Vilhelmina Hammarström i Göteborg.

GESÄLLSKAPET:

Låda av ek med profilerad fotlist, lock på gångjärn. Beslagen med horisontala hörnjärn. Målad i sjögrön oljefärg. På framsidan i en rokokokartusch mot rött fält ämbetets emblem i guld: en handske, som hålles av tvenne upprättstående lejon. Ovan detta i förgyllda bokstäver med brun teckning: H a n s k e M a k a r e G e s e l l e r n a s L å d a A n n o 1758. Två lås med beslag samt tvenne handtag av järn. Invändigt helt målad i blå limfärg med årtalet 1715 i rött på locket.

H. 40 cm., br. 41,5 cm., l. 68 cm. Nordiska museet 56,849 inköpt 1887 av fru Vilhelmina Hammarström i Göteborg.

8. Sigillstamp av mässing med åttkantigt skaft och rund platta. Krönt sköld med handske och därunder årtalet 1731. Två sköldhållande lejon. Randskrift begränsad av en yttre slät rand: H A N S K E: M A K A R E: G E S Ä L L E R N A S: R I C H T I G H E T S: S I G I L: G I Ö T H E B O.

Diam. 3 cm. Inköpt 1909 av byråchefen Wilhelm Berg. GM: 5395.

9. Välkomma av tenn i form av en pokal med lock krönt av en figur i romersk rustning, hållande en fana i ena handen och en sköld med graverad handske och värjgehång i den andra. Längs övre kanten följande graverade inskrift: H A N S K M A - K A R E . G E S E L L E R N A S . W Ä L K O M . 1710 samt därunder: B I S I T A R E N . M A G N U S . A : S : S T A R M A N . N I L S . N : S : L I D B O M . S V Ä N . A : S : P I L G R E E N E R I K . P : S : A H L B O O . A N D E R S . S : S : B E R G . A B R A H A M . H : S : E K B E R G . H A N S A : S : S A T M A N . J Ö R A N A : S : J O R T M A N : Två rader lejonmasker, som hålla sexton skyltar av silver.

a) I mitten en uppdriven oval buckla, omgiven av en sköld med drivna blad och blommor mot punsad botten. I ovalen graverat ett lamm med korsfana inom två bladkvistar samt däröver A O S A A : O 1711. — sannolikt Anders (Olsson?) Ahlbeck, som fick burskap såsom handskmakare i Göteborg 1715 och ägde hus på Kungsgatan.

b) Sköldformig med uppdrivna blad samt i mitten en buckla med samma gravyr som a), med inskriften N A S L A : O 1711.

c) I huvudsak lik b), men med inskriften B I S K A O 1711.

d) Hjärtformig med drivna bandmotiv mot punsad botten, i mitten en uppdriven hjärtformig buckla med samma gravyr som a) samt inskriften A A S H 1714.

e) I huvudsak lik d) med inskriften A N S 1715.

f) I huvudsak lik d) med inskriften N A Q 1715.

g) I huvudsak lik d) med inskriften A L B 1715.

h) I huvudsak lik d) med inskriften T G S A B A O 1717.

i) Oval med graverad bladornamentik mot punsad botten, oval mittbuckla med graverade bladkvistar samt därinom en handske och inskriften M L B A : O 1717. — Magnus Lied-

bohm, som erhöill burskap såsom handskmakare i Göteborg 1725.

j) Oval med drivna bladornament, oval mittbuckla med graverad inskrift N K A O 1719 samt däröver en handske.

k) Oval med graverade bladornament samt med oval mittbuckla med graverad handske och inskriften E S M A O 1720 — sannolikt Erich Starman, som erhöill burskap 1733.

l) Oval med graverad berainornamentik, oval mittbuckla med samma ornament samt en handske och inskriften M P L B A n n o 1720. Enligt stämpeln förfärdigad av guldsmeden i Göteborg Johan Friedrich Straub.

m) I huvudsak lik l) och förfärdigad av Straub, men med inskriften A : A : B : A n n o 1726.

n) Snäckformig, driven rokokokartusch med blad och frukt-motiv, i mittfältet graverat: M a g n u s C e d e r b e r g 1755.

o) Sköldformig med driven akantusranka, hjärtformig mittbuckla med graverat lamm med korsfana och däröver inskriften I o n a s A l m a n 1719. Enligt stämplarna förfärdigad av guldsmeden i Göteborg Hans Sahlström.

p) Oval med graverade bladornament mot punsad botten, oval mittbuckla med graverad handske och därunder H . M . S . A V A : O 1712.

Välkommen har tenngjutarens i Göteborg Daniel Kilbom stämplar och årsbokstaven för 1710. Se bild 6.

H. 49,5 cm. Inköpt på rådman J. Siljeströms auktion 1920. GM: 7570.

S k a f f a r e h o l t s av trä, utskuret och målat i flera färger. L. 60 cm. Nordiska museet 56,850 gåva 1887 av fru Vilhelmina Hammarström i Göteborg.

10. Härbergesskylt av järnbleck målad i gråblå oljefärg med ämbetets emblem och inskriften i guld. Tvenne

upprättstående lejon hålla en handske samt däröver en krona. På ömse sidor om handsken årtalet 1801 samt därunder: Hanschemackeer Geseller Ire Herberg. Se bild 5.

H. 61,5 cm. GM: 54.

H A T T M A K A R E

Dessa fingo sin skråordning stadfäst 1681, men betraktade sig redan tidigare såsom förenade i ett ämbete.

ÄMBETET.

11. Välkomma av tenn i form av en pokal med lock. Krönfigur i romersk rustning, hållande i ena handen en tvåflikig fana med graverad hattbild, i andra handen en oval sköld med inskriften: Con Cordia Die Einigkeit bringt den Hutmachern ihre fried. På pokalens cylindriska del graverat, dels en trekantig hatt inom en krönt bladkartusch, dels följande graverade namn: J o h a n D a v i d Glasman, J o h : A n d : S ö d e r b e r g , M a t h i a s Beckberg, M a n g n u s E r l a n s o n , I n g e l l L u n d b e r g P e t t e r H o l m b e r g , O l a u s F r i s k , A n n o 1769. Två rader lejonmasker, vilka tjänstgjort såsom skylthållare. Enligt stämplarna förfärdigad av tenngjutaren i Göteborg Lars Borgström 1769(?). Se bild 7.

H. 49 cm. Gåva av J. F. Bergqvist, W. Noreus, W. Lunett, J. Olsson, J. F. O. Melin, J. A. Andersson, L. Kindmark, C. L. Almstedt och C. M. Hallenberg. GM: 44.

K A R D U A N S M A K A R E O C H L Ä D E R - B E R E D A R E

»Karduansberederiämbetet» omtalas på 1640-talet och fick sin skråordning 1650.

ÄMBETET.

12. Sigillstamp av järn, åttkantigt skaft med cirkelrund sigillplatta. I sigillet mitt ett lövträd, mot vilket två bocor resa sig. I trädets krona ett förenat GB och på ömse sidor om bocorna 1734. Randskrift: C A R D U A N o c K L Ä D E R B E R E D Æ Ä M B E T S S I G I L I G Ö T H E B . Se bild 8.

Diam. 3,5 cm. Gåva 1877 av herr O. Bohlin. GM: 45.

K O P P A R S L A G A R E

1748 uppmanade magistraten de i staden boende kopparslagarna att förena sig i ett ämbete, vilket torde ha kommit till i detta sammanhang.

ÄMBETET.

Sparbössa av koppar, cylindrisk, vilande på tre fötter. Driven ornamentik, lock med blomliknande knopp.

H. 19 cm., diam. 10 cm. Nordiska museet 56,838, gåva av kopparslagaremästaren Carl Johansson i Göteborg.

Tallrik av koppar med punsad ornamentik. I mitten en ranka och inom denna inskriften: BSD 1799 — troligen Bengt Sandal i Jönköping.

Diam. 18,2 cm. Nordiska museet 56,853, gåva av kopparslagaremästaren Carl Johansson i Göteborg.

Sked av koppar.

Nordiska museet 56,854 g. av kopparslagaremästaren Carl Johansson i Göteborg.

GESÄLLSKAPET.

13. Stånka av tenn med handtag och lock. I locket infällt en kopparplatta med inskriften: Diese Kane Gehörd die Kopfer — smidts — Gesellen in der Königl Kauf handel u. Wandel See u. Stapel Stadt Gotenborg d. 4 Oct — 1796. På stänkans liv ingraverat: Ionas Fagerroth — V. Carlscrona. Bengt Sandal — V. Jönköping. Jöns Bernt Kistner V. Malmö. Carl Hansson — V: Götheborg. Lars Segervall — V. Götheborg. Johan Salemon Dalström V: G: borg. Ionas Wessman — V: Götheborg. Nicolaus Beronius — V: Götheborg — Stånkan är enligt stämplarna förfärdigad 1796 av tenngjutaren i Göteborg Sven Roos.

H. 20,2 cm., diam. 12,7 cm. Gåva 1899 av herr L. M. Strömberg, Göteborg. GM: 2045.

14. Sparbössa av koppar. Cylindrisk med två horisontalt utdrivna repstavar och däremellan ett fält med graverad bladranka mot punsad botten. Lock med gångjärn, låsbygel och ring samt drivna bucklor och det graverade året 1754.

H. 10 cm., diam. 8,5 cm. Inköpt 1909 av byråchefen Wilhelm Berg, Göteborg. GM: 5396.

14 a. Se inblistrat kompletteringsblad!

Kopparslagare: Gesällskapet.

14 a. Kanna av tenn. Dubbelbottnad — genombruten underbotten. I rummet mellan bottnarna inneliggande tärning. Lock och handtag. Höjd, största c:a 11 cm. Bottendiam. 9 cm. Brädden, diam. 8.2 cm.

M. blyerts på bifogad lös lapp, utskriven i Nordiska Museet: "27.388. Sven Roos / Göteborg. D 2 -1786".

Nordiska Museet (N.M. 27.388).

Litt. Wissel, R.: Des alten Handwerks Recht und Gewohnheit, II (Berlin 1929), Sid. 216-17, Tafel 24 (intill sida 224).

Kopparslapare: Ämbetet.

14 b. Sigillstamp. Rund, planerad
i stål, svarvat träskäft; ring-
formigt mässingsbeslag. H. (med
Skäft) 9 cm. Sigillplattans diam.
4 cm.

Omskrift: Kopparslapare Ämbet-
ets Sigill i Göteborg
1756. G.M. 19.380.

KRUK- OCH KAKELUGNSMAKARE

Sammanslötö sig till ett ämbete 1761.

ÄMBETET.

Låda av fur med ekfanér i enkla mönster, kraftigt profilerad fotlist. Locket, som har en på alla sidor utskjutande kantlist, är försett med en lådformig fyllning med skjutlock. I denna fyllning två nyckelhål med beslag. Lådan öppnas genom lockets höjande, varvid detta vilar på fyra i spår löpande hörnstolpar med en fjäderanordning för dess hållande i läge. Handtag av järn.

H. 45 cm., br. 47 cm., l. 68 cm. Nordiska museet 56,813, gåva 1887 av bokbindaren Sven Pettersson, i Göteborg.

15. Sigillstamp av järn med svarvat skäft och ett skruvbart lock av päronträ. I sigillplattans mitt en sköld med kruk och ett sköldhållande lejon samt därunder årtalet 1761. Randskrift: SIGILLUM FIGULORUM CIUIT GOTHOBURG. Vid ämbetets första sammanträde 21/1 1763 erlägges för »1 stort embettssigill med fouteral 24 daler Smt». Den vid samma tillfälle omnämnda »Embetslådan med beslag och ringar» till en kostnad av 49 daler Smt är väl identisk med den i Nordiska museet bevarade lådan. Se bild 8. Diam. 4,2 cm. Inköpt 1909 av byråchefen Wilhelm Berg, Göteborg GM: 5391.

16. Sigillstamp av mässing, skäft saknas. Längs kanten av den cirkelrunda plattan inskriften: KAKELUGNS-MAKAREEMMETET, samt i mitten ovan en urna: I GÖTHEBORG. Diam. 3,7 cm. Inköpt 1909 av byråchefen Wilhelm Berg, Göteborg. GM: 5392.

GESÄLLSKAPET.

17. Låda av fur, ekmålad. Plant gångjärnslock, profile-rad fotlist med klosslika fötter. Lås med två nycklar, smidda handtag.

H. 37 cm., br. 45 cm., l. 56 cm. Dep. av Kruk- och Kakelugnsmakaregesällernas låda. GM: 11,421.

18. Lådfoder i form av en kista av fur med plant lock, ekmålad. På framsidan en inskrift, målad i svart frakturstil: Kakelugnsmakare Gesällernas Låda Anno 1763.

H. 44 cm., br. 58 cm., l. 83 cm. Dep. av Kruk- och Kakelugnsmakaregesällernas låda. GM: 11,422.

19. Stämpel av mässing med svarvat träskäft. Den cirkelrunda sigillplattan har endast följande inskrift: KAKELUGNSMAKAREGESÄLLSLÅDANI GÖTHEBORG.

Diam. 3,1 cm. Dep. av Kruk- och Kakelugnsmakaregesällernas låda. GM: 11,418.

20. Välkomma av tenn, pokalformig. Högt lock med krönfigur i romersk rustning, i ena handen hållande en tretungad fana av silver med monogrammet CPI 1772, i andra en sköld med inskriften: ANNO 1763. På den cylindriska delen graverat en urna inom bladkartusch samt inskriften: Kruk och Kakelunges makare gesällarnas Välkomma Jonas Lungren Älderman, Lorentz Sieuberg Hindrik Stenholm Bysithare. På livet två rader maskaroner, i vilka hänga skyltar av silver: 1) i form av en kittel med inskriften ALW; 2) oval med inskriften AWG; 3) i form av ett plankakel med graverad krona och

därunder: Bernt Dahlberg A:o 1774 d. 7 Februari; 4) i form av ett sken, A. I. Z. 1792, förfärdigat av Lorentz Hell, Alingsås; 5) oval, A. M. G. d. 12 jan. 1819, förf. av Fredr. Petschler, Göteborg; 6) vattenpass, I. PETTERSSON 1797; 7) vattenpass, I. S. Mulberg 1775 förf. av Johan Christoffer Jungmarcker, Göteborg; 8) riksdaler 1763 med vidhängande hjärta med inskriften: P:holm; 9) med en graverad blomsterkruka och initialerna NSHB; 10) utskuren rokokokartusch med graverad blomsterkruka, SWM: 1770; 11) oval, IRB; 12) i form av en gryta, C: W: Schultz; 13) i form av ett sken, graverat med blomsterkruka och inskriften: Iohan Petter Lund Anno 1769 d. 16 Februari; 14) hörnakel, I: D: Almqvist, förf. av guldsmeden i Göteborg Johan Malmstedt; 15) i form av en kniv med inskriften: Iohan Philij: Gram; 16) drejskiva, CBL 1786; 17) i form av en blyraka, LD; 18) i form av kakelugn, C. G. Beijer d. 5 Mars 1841; 19) kakelugn, A: G: Borgwall Göt. d. 19 April 1824 Blef Gesell d 1 Feb. 1823, förf. av guldsmeden i Göteborg Fredrik Petschler; 20) driven kartusch med en krönt och av två fanor omgiven kakelugn, på ett språkband däröver inskriften: Petter Wätterberg 1772; 21) hörnakel, OP Lundberg, förf. av guldsmeden Johan Malmstedt; 22) hörnakel graverat med en bladranka och inskriften: AEG A o 1783; 23) vattenpass, A: EK Holm; 24) rokokokartusch med drejskiva och verktyg samt inskriften: Iohan Lund A:o 1765; 25) oval med driven mittbuckla, graverade bladornament, i mitten en urna och därunder GIS 1768; 26) oval med driven bladornamentik, mittbuckla med graverad blomster-vas och inskriften: HÅKEN LÅRKA 1763; 27) kakel-

ugn, I. A. B. den 10 Januari 1817, förf. av guldsmiden i Göteborg Anders Riseen; 28) sken, I D B; 29) vattenpass; 30) murhammare, P: D: F: 1776; 31) tång, I I L, förf. av guldsmiden T. A. (okänd av Upmark); 32) plankakel, C. M. Levander, förf. av guldsmiden i Göteborg Johan Malmstedt; 33) rokokokartusch med graverad drejskiva med blomkruka, Lars Pilgren 1784, förf. av guldsmiden i Göteborg Jacob Blomsterwall; 34) graverad rokokokartusch, Elias Esping den 5 October 1791; 35) sken, I. K. B.; 36) sken, M. Söderberg; 37) sken, N: C, förf. av guldsmiden Johan Malmstedt; 38) oval, A I S; 39) kruka, C. I. G., förf. av guldsmiden Carl Tengstedt; 40) oval, N H B; 41) oval, Joh: Lund; 42) oval, O. Möller; 43) oval, G L D; 44) oval, C. Sman; 45) oval, I. Lelin; 46) oval, P T G; 47) oval, P O B; 48) oval, Iöns Sten Wall; 49) oval, E. Bström; 50) oval, I S H; 51) oval, A Lelell; 52) cirkelrund, I L Z 1805; dessutom finnes på krönfiguren en trekantig hatt med inskriften I. P. Holmberg.

Pokalen är förfärdigad av tenngjutaren i Göteborg Lars Borgström. Se bild 9.

H. 53 cm. Dep. av Kruk- och Kakelugnsmakaregesällernas låda. GM: 11,409.

21. Bägare, 2 st., av tenn med graverad inskrift: K r u k: och K a k e l u n g e s m a k a r e g e s e l l a r n a s B ä g a r e A n 1763 N o N o m: 1 (resp. 2). Förfärdigade av tenngjutaren i Göteborg Lars Borgström.

H. 17 cm. Dep. av Kruk- och Kakelugnsmakaregesällernas låda. GM: 11,415 och 11,417.

22. Bägare, 2 st. av tenn, med samma inskrift som föregående, men med numren 3 och 4, förfärdigade av samme mästare.

H. 14,2 cm. Dep. av Kruk- och Kakelugnsmakaregesällernas låda. GM: 11,414 och 11,416.

23. Tumlare av silver med inskriften: G ö t h e b. d. 30 Ian. 1775 I: F: Ö h r n. Förfärdigad i Göteborg 1776.

Diam. 5,8 cm. Dep. av Kruk- och Kakelugnsmakaregesällernas låda. GM: 11,412.

24. Tumlare av silver med inskriften: Olaus Lerbäck G ö t h e b o r g D. 29 Marts 1785. Förfärdigad i Göteborg.

Diam. 6 cm. Dep. av Kruk- och Kakelugnsmakaregesällernas låda. GM: 11,411.

25. Tumlare, av tenn.

Diam. 6,8 cm. Dep. av Kruk- och Kakelugnsmakaregesällernas låda. GM: 11,413.

26. Spira, i form av en stav, utskuren med sexsidiga prismor, ställda diagonalt över varandra samt med svarvat krön och handtag. Målad i grönt, gult och rött. Vid handtaget inskriften: A n n o 1763.

L. 55,5 cm. Dep. av Kruk- och Kakelugnsmakaregesällernas låda. GM: 11,410.

27. Sparbössa, av järn, cylindrisk, målad i grönt och rött. Inskrift: A n n o 1763 H G L.

H. 10,5 cm. Dep. av Kruk- och Kakelugnsmakaregesällernas låda. GM: 11,420.

28. Sandbössa med fodral av järnbleck.

H. 10 cm. Dep. av Kruk- och Kakelugnsmakaregesällernas låda. GM: 11,419.

K Ö R S N Ä R

1674 begära tre buntmakare hos magistraten att få skråordning. Att döma av året i den bevarade sigillstampen torde de även detta år ha fått sitt ämbete.

ÄMBETET.

29. Sigillstamp av mässing med svarvat träskäft. I sigillplattans mitt en sköld med två flankerande, uppresta djur, i skölden en fäll med svansar. Upptill fågel med kvist i näbbet och året 1674. Randskrift: DER KORSNER INSIGEL IN GÖTEBORG.

Diam. 3,7 cm. Dep. av magistraten i Göteborg 1884. GM: 52.

L I N- O C H D R Ä L L V Ä V A R E

1665 begärde fem linvävare i Göteborg att få eget ämbete, en begäran, som åter framfördes 1675. Den 4 juli 1681 stadfästes skråordningen för ämbetet.

GESÄLLSKAPET.

30. Välkomma av tenn, pokalformig med högt lock och krönfigur i romersk rustning. På den cylindriska delen ingraverat, dels ämbetets emblem bestående av en krönt sköld, vars sidor utgöres av tre vävskyttlar, och inskriften: L å d. M ä s t a r n : C A S P E R . D R E W U S : O l t G e s e l l : O L A U S

ENROTH:FRIDRICK. ÖDMAN:HENRICK. Joh: BOLS: Under denna del av kuppan två runda vulster med lejonmasker till att hänga skyltar uti samt mellan dessa vulster ett fält med inskriften: Das ist Die Lein undt Drell Weber Gesellen Ihre Willkomst:

H. med krönfigur 56,5 cm. Gåva 1865 av herr W. Robertson, Göteborg. GM: 13.

Bägare, 2 st. av tenn. På ena sidan är ämbetets emblem graverat inom en krönt, vertikalt delad sköld, flankerad av två upprättstående lejon och därunder året 1755. På andra sidan den graverade inskriften: L Å D: M Ä S T A R E N E R I C H : Ö H M A N - Å L T G E S E L L E N ; C H R I S T I A N : H O R N - I Ö R A N R O S E N D A H L . Enligt stämplarna i botten förfärdigade 1755 av tenngjutaren i Göteborg Jonas Boström. Se bild 10.

H. 18,2 cm. Gåva 1865 av herr W. Robertson, Göteborg. GM: 14 och 15.

M U R A R E

Erhöllo sin skråordning 8 maj 1673.

ÄMBETET.

31. Bok med inbundna mästestyckeritningar hopförda och försedda med förord och titelsida av stadsbyggmästaren Fredrik August Rex år 1781 och senare fortsatt t. o. m. 1817. Den äldsta av de här bevarade mästestyckeritningarna är utförd

1677 av Bengt Bengtsson, vilken Rex säger vara den första inom ämbetet. Boken innehåller följande ritningar:

1677 Bengt Bengtsson, planer av 2-våningshus. 1682 Per Olofsson, fasad och plan. Olof Larsson, fasad och plan. 1683 Lars Andersson i Lisby, fasad och plan. Swen Gustafsson, fasad och plan. u. å. Lars Matson, fasad och plan. Swen Andersson, fasad och plan. Michael Hindrichsson Jungmark, plan. Jacob Utfall, plan. 1691 Michael Hindrichsson Jungmark, plan. 1692 Erik Gustafsson, plan. 1693 Lars Torbiörsson, plan. Erik Andersson, plan. 1694 Anders Nilsson, plan. 1696 Anders Olufsson, plan. 1698 Oluf Larsson junior, plan. Swen Persson, plan. Gregert Deber, plan. 1709 Anders Pihl, fasad och 2 planer. 1724 Börje Larsson, fasad och 2 planer. 1731 Johan Samuel Ranke, fasad och 2 planer. 1738 Joh. Christ. Ranke, 2 fasader och 2 planer. Johan Wennerström, 2 fasader och 2 planer. Benjamin Ranke, fasad och 3 planer. 1753. Fridrich August Rex, 8 fasader och 3 planer. 1760 Carl Buhrman, fasad, 4 planer och kostnadsberäkning. Daniel Jungmarker, kostnadsberäkning. 1767 Gottlieb Ehrenfried Assman, 2 fasader, 2 skärningar, 3 planer och kostnadsberäkning. 1774 Johan Gottlieb Günther, 3 fasader, skärning, 4 planer. 1789 Johan Jansson, 3 fasader, 2 skärningar, 4 planer och kostnadsberäkning. 1796 Eric Pährson, tornhuv i fasad, plan och skärningar. 1799 Ludvig Dymling, 3 fasader, 2 skärningar och 4 planer. 1804 osignerad, 3 fasader, 2 skärningar och 2 planer. Lars Lindström, 3 fasader, skärning och 4 planer. 1817 John Sundberg, 2 fasader, skärning, 3 planer och kostnadsberäkning. 1820 Sv. Lenberg, fasad, skärning och 3 planer.

Bunden i halvfranskt band. L. 16,5 cm., br. 36,5 cm. Gåva 1897 av arkitekten Ernst Krüger, Göteborg. GM: 1087.

GESÄLLSKAPET.

32. Välkomma av silver, pokalformig med högt lock. Krönfiguren i dräkt från 1700-talets mitt — en muraregesäll —

håller i ena handen en tumstock. På foten graverad inskrift: Anno 1761. Hafver då Warande Samtelige Mure-Gesellerne Låtit förfärdiga thenna Silfver Wälkomst. På pokalens cylindriska del finnas följande två inskrifter: 1. Warer wälkomne alle Redeliga och wälförfarne Gesäller, Som wilja öka wårt Gille Befliten Eder om en osmin-kad Dygd. Så blifwer upricktighet och Kärlek ett Oafsliteligt band för wår nu skedda förening; samt 2. Bröderskapets Gemensamma Wälgång ware min och alla rättskaffans Gesällers fägnad. Wänskap och Kirlek ware ibland oss lika oföränderlig, som min önskan är upricktig. På kuppans utsvängda del fem pålödda maskaronformade skylthållare, i vilka hänga fem skyltar. Av dessa äro tre likformiga och utgöras av en snäckprydd sköld med en skorstenslik stenbyggnad, omgiven av murareemblem. Dessa äro enligt stämplarna utförda 1760 av guldsmeden i Göteborg Johan Christoffer Jungmarcker. Den fjärde, som skiljer sig något från de föregående, bär initialerna G E S M och är förfärdigad av guldsmeden Johan Martin Zimmerman; den femte består av två drivna bucklor med byggnad och emblem samt inskriften: L T B, C T B och 1758 3/12. Välkommen är utförd av Johan Christoffer Jungmarcker 1761. Se bild 11.

H. med krönfigur 55 cm. Gåva 1870 av byggmästarna P. J. Rapp och E. Krüger. GM: 11.

33. Stånka av tenn med handtag och lock. Graverad inskrift: Låd- Mästare Gotlieb Ehrenfried Assman. Låd-Gesell Valentin Rancke A:o 1772

d: 23 Juni j. Enligt stämplarna förfärdigad 1792 av tenn-
gjutaren i Göteborg Sven Roos. Se bild 13.

H. 16,5 cm. Inköpt 1892 av herr A. Åhman, Göteborg. GM: 652.

34. Stå n k a av tenn med handtag och lock. Samma gra-
verade inskrift som ovan. Utförd enl. stämplarna 1846 av tenn-
gjutaren i Göteborg I. M. Polhammar. Se bild 13.

H. 19 cm. Gåva av byggmästare P. J. Rapp, Göteborg. GM: 12.

35. H ä r b e r g e s s k y l t av plåt. Runt kanterna genom-
bruten bladranka, i mitten ett målat fält med ämbetets emblem
inom en krönt sköld flankerad av tvenne vildmän med stavar.
Därunder inskriften: H ä r ä r M u r a r e G e s e l l e r n a s
H e r b e r g e 1773. — Skylten hängde utanför härberget i
hörnet av nuv. Köpmansgatan och Tyggårdsgatan på ett gam-
malt trähus, som revs 1874. Se bild 12.

H. 90 cm. Gåva av byggmästare P. J. Rapp, Göteborg. GM: 39.

M Å L A R E

23 april 1702 upprättades ett målareämbete i staden.

ÄMBETET.

36. L å d a av ek med fanering av flera slag i enkla mönster.
Lock med gångjärn. Starkt springande karnisformad fotlist, i
botten fyra klossar, som tjänstgjort att fasthålla lådan vid en
nu förlorad fotställning. På framsidan två nyckelskyltar av
mässing och på kortsidan handtag av järn. Invändigt lös låda,

fördrad med filt. Enligt Brusewitz' katalog n:r 698: »Målare —
embetets låda af 17 12/1 50.» Detta årtal kan ej återfinnas på
föremålet. I kassaboken för »Måhlarnes Mästerlåda uthi Göthe-
borg» finnes följande anteckning för 31 oktober 1746: »Till
Embets Lådans förfärd: 60:12.»

H. 38 cm., br. 48,5 cm., l. 80 cm. Gåva 1888 av Målareäm-
betet i Göteborg. GM: 34.

37. Sigillst a m p av järn. Cirkelrund sigillplatta, i vars
mitt ämbetets sköld med en krönt hjälmprydnad och bladverk.
Ur kronan stiger en kvinnogestalt, som håller två horn eller gre-
nar. Randskrift: G Ö T H E B O R G S S T A D Z K O N S T
O C H M Å L A R E . S I G : — I kassaboken för »Måhlarnes
Mästerlåda uthi Götheborg» finnes följande anteckning, som
sannolikt åsyftar detta sigill: »1704 Febr. 22 För ett Embetz
Sigill — 7:—» och »1711 Octob. 14 Item för Embetz Sigillet —
1.16.» Se bild 32.

Diam. 4 cm. GM: 25.

38. Sigillst a m p av mässing med svarvat träskaft.
Cirkelrund sigillplatta, i vars mitt en palett med penslar och
årtalet 1844. Randskrift: M Å L A R E E M B : S I G I L L I
G Ö T H E B O R G . — För år 1844 antecknas i den citerade
kassaboken »ett nytt Gesell Stempell 6,32 Rd. Bco.»

Diam. 2,8 cm. GM: 1586.

39. V ä l k o m m a av förgyllt silver. Pokalformig med ut-
drivna bucklor, högt lock, krönt av en urna med blommor samt
en oval målad skylt med en genius, som håller ämbetets emblem,
vilken enl. uppgift är målad av Johan Ross. Utefter kuppans
överkant ingraverat: J o h a n . R o s s A l t e r m a n . L a u -
r e n t i j . H o l m . B i j s i t t a r e . C h r i s t i a n D r a b . B e i -
s i t z e r . u n d S ä m p t l i c h e m i t t M e i s t e r — 1753

dn: 24 martii. Enligt stämplarna förfärdigad av guldsmeden Martin Dumling, som blev mästare i Nürnberg 1599. — Ämbetet inköpte denna pokal av kaptenen N. M. Disterlou enligt dennes räkning 1743 till ett pris av 188 daler silvermynt och läto 1788 renovera och förgylla den. Se bild 14 och 15.

H. 68 cm. Gåva 1888 av Mälareämbetet i Göteborg. GM: 16.

GESÄLLSKAPET.

40. Låda av fur på en fotställning av fyra nedåt avsmalnande ben, oljemålad. På framsidan två nyckelskyltar av järn och inskriften: Anno 1785. Även invändigt oljemålad. — I gesällskapets »RÄKENSKAPSBOK» finnes följande anteckning för år 1785: »Lådan hos Snickaren för skiälfwa Träwäcket 2.16. Låss, Nycklar, och det öfriga Järnbeslaget hos Smeden 5. — Utgifwit till Lådans öfwerdrag 1.6.3.»

H. 88,2 cm., br. 48,5 cm., 1.66 cm. Gåva 1899 av Mälarnas i Göteborgs Sjuk- och Begravningskassa. GM: 2078.

41. Sparbössas av järnbleck med drivna ornament, utvändigt oljemålad i grönt och svart, invändigt i rött. Lock med skåra.

H. 11,3 cm. Gåva 1899 av Mälarnas i Göteborg Sjuk- och begravningskassa. GM: 1389.

42. Skrivschatull av järnbleck i form av ett skrin med lock, invändigt försett med fyra fack för penna, bläckhorn och sanddosa. Grönmålat. — I gesällskapets »RÄKENSKAPSBOK» finnes följande anteckning för år 1785:

»En skrif Låda med dess tillbehör af Bläck — 16.

En linial —. 4. En Penneknif —. 16.»

L. 15,8 cm. Gåva 1899 av Mälarnas i Göteborg Sjuk- och begravningskassa. GM: 1390.

M Ä T A R E

»Mätare ordning J Glötheborg 1676» antogs av magistraten 1692. En instruktion för mätarna fastställdes 1695.

ÄMBETET.

Låda av ek med plant lock. På framsidan tre nyckelhål med skyltar samt i vit färg inskriften: Anno 1786 Mätare Embetets Låda.

H. 31 cm., br. 32,5 cm., l. 54 cm. Nordiska museet 56,878, inköpt hos antikvitetshandl. A. Åhman, Göteborg.

Sparbössas av koppar, cylindrisk.

H. 15 cm. Nordiska museet 56,880 a, inköpt som ovan.

Sparbössas av koppar, cylindrisk.

H. 15,3 cm. Nordiska museet 56,880 b, inköpt som ovan.

S A D E L M A K A R E

Remsnidare och sadelmakare i riket hade en gemensam skråordning av 1 maj 1636. Intill 1710 hörde de göteborgska yrkesutövarne under ämbetet i Stockholm, men nyssnämnda år erhöilo de magistratens tillstånd att upprätta eget gille.

GESÄLLSKAPET.

43. Låda av fur med plant lock, oljemålad i brunt med smala vita ramar. På framsidan en nyckelskylt av järn, på sidorna järnhandtag. Ovanpå locket målad inskrift: Sadelmakare Gesellernas Sammankomst Låda.

H. 33 cm., br. 36,5 cm., l. 55,5 cm. Dep. av gesällskapet GM: 38.

44. Sparböss a av mässing, sfärisk form. Består av två med gångjärn förenade halvor.

Diam. 10,3 cm. Dep. av gesällskapet. GM: 1176.

45. Sk ylt till välkomma av silver. Oval med en graverad bild av två fågelhuvud med krona över samt därunder inskriften: I Rosen Stedt: G Borg D 10: April 1786. Se bild 16.

H. 8 cm. Dep. av gesällskapet. GM: 1180.

46. Sk ylt till välkomma av drivet silver. Snäckformig rokokokartusch med oval mittbuckla, i vars mitt bilden av en sadel. På sadeln graverat: Johan Gustaf Blomsterdahl Giötheborg d. 3 ap. 1787. Se bild 16.

H. 9,5 cm. Dep. av gesällskapet. GM: 1181.

47. Sk ylt till välkomma av drivet silver, i huvudsak av samma utseende som föregående, men med inskriften: A: Delfendahl Giötheborg d. 10 apr 1786. — Enligt stämpel förfärdigad av guldsmeden i Göteborg Bengt Hafrin.

H. 9,1 cm. Dep. av gesällskapet. GM: 1179.

48. Sk ylt till välkomma av silver i form av en sköld med oval mittbuckla. I bucklan graverad krona och stjärnor samt därunder inskriften: IP Pihlgren Götheborg D: 17 martii 1794. — Enligt stämpel utförd av guldsmeden Carl Kähre i Halmstad.

H. 8,9 cm. Dep. av gesällskapet. GM: 1182.

49. Sadelmodell av trä målad i grön oljefärg och med inskriften: Daniell I. Säman Anno 1787. Se bild 17.

Vid sadelkarmarna äro fästa remmar till upphängning.

L. 19,3 cm. Dep. av gesällskapet. GM: 1177.

50. Sadelmodell av trä målad i blå oljefärg och försedd med inskriften: P. Dahlbeck Anno 1792. Se bild 17.

L. 15,7 cm. Dep. av gesällskapet. GM: 1178.

SKOMAKARE

Fingo sin skråordning den 19 februari 1650, men hade sedan stadens grundläggning varit sammanslutna i ett ämbete.

ÄMBETET.

51. Sigillstamp av silver med svarvat träskäft. I den cirkelrunda sigillplattans mittfält två korslagda stövlar omgivna av redskap och årtalet 1650. Randskrift: SCHOMACHER-AMBS SIEGEL, INGOTTENBORG. Se bild 19.

Diam. 3,8 cm. Inköpt 1909 av byråchefen W. Berg, Göteborg. GM: 5394.

52. Sparböss a av förtent järnplåt. Ornerad med enkla bandlikt drivna och stansade ornament. Nedtill inskriften: GEBET REICHLICH. ANNO 1671.

H. 17,6. Inköpt 1903 å Göteborgs Auktionskammare. GM: 2244.

53. Skrin av järnbleck, använt som sparböss a till förvaring av »Lik och Plickt Peng.» Grönmålat med inskriften i ljus färg, på framsidan: Michael. Deber Älderman; på baksidan döds-kalle med korslagda knotor samt därunder Memento Mori; På kortsidorna: Johan Broman Bisittiare och Johan Wettling Bisittare. — Inne-

håller bl. a. handlingar »Regler för skomakare — Embetets Begravnings — Cassas inrättning.»

H. 16,5 cm., br. 15 cm., l. 22 cm. Inköpt 1903 å Göteborgs Auktionskammare. GM: 2245.

GESÄLLSKAPET.

54. Låda av fur, grönmålad. Gångjärnslock med bred hålkälsprofil. Lås med två nycklar och stor gemensam nyckelskylt på framsidan, järnhandtag. Invändigt nymålad med inskrift i locket: År 1831 den 24 Januari.

H. 47 cm., br. 44,5 cm., l. 59 cm. Dep. 1928 av Skomakare Gesällernas Sjuk- och Begravningskassa i Göteborg. GM: 9761.

55. Ältgesällsklubba av ek, svarvad med spår av grön målning. Se bild 18.

L. 22,5 cm. Gåva 1868 av gesällskapet. GM: 49.

56. Härbergesskylt av järnbleck. Blågrön målning med en bladranka i gult längs kanten och därinnanför en stövel med krona över samt inskriften: ANNO 1651 Skomakare Gesällernas Härberge. — Bland handlingarna i gesällskapets låda finnes en nota från 1845 med följande anteckning: »Härbärgs Skyltet målat och med Egta guld förgylt Rd. 26.12:—.» Se bild 20.

H. 78 cm., br. 72,5 cm. Gåva 1868 av gesällskapet. GM: 46.

57. Sparbössa av koppar, enkel, cylindrisk.

H. 12,5 cm. Gåva 1868 av gesällskapet. GM: 48.

Fat av tenn på fyra lejonfötter. Inskrift: Ältgesellen Andreas Törling: Forstädrens Casper Malmström: Olavs Kruse: Anno 1765. — Enligt stämplarna förfärdigad 1765 av tenngjutaren i Göteborg Olof A. Winberg.

Diam. 21,5 cm. Gåva 1868 av gesällskapet. GM: 47.

58. Skänkkanna av koppar med drivna ornament på locket och ett i kopparbleck utskuret bladornament fastlött vid randen. Två ringformiga handtag. Nedtill hål till fästande av en nu förlorad kran. Därövan det graverade året 1684 samt på sidorna därom inskriften: DIS: IST: DER: SCHV-MACHER: SCHENCKKANNE. Dessutom på locket inskriften: MMG von COPEN: HAGEN och EHREN: FRID: EICHLER: PETTER: LARSON: HANS: TOMMASON: Se bild 21.

H. 57 cm. GM: 32.

59. Bläckhorn av tenn.

H. 6,2 cm. Dep. 1928 av Skomakaregesällernas Sjuk- och Begravningskassa. GM: 9761.

SLAKTARE

Göra 1667 en sedan upprepad framställning att få bilda ämbete för att skydda sig mot det intrång, som bönderna gjorde genom att införa kött till staden. Skråordningen fastställdes 5 juli 1672.

ÄMBETET:

60. Låda av ek med fanér i enkla diagonalmönster. På framsidan två nyckelskyltar av mässing. Järnhandtag med beslag av mässing.

H. 33 cm., br. 47 cm., l. 68 cm. Gåva 1894 av frk. E. Carlsson, Göteborg. GM: 916.

61. Åldermansklubba av svarvad björk.

L. 21 cm. Gåva 1894 av frk. E. Carlsson, Göteborg. GM: 917.

62. Sigillstamp av järn. I mitten en man, som klubbar en vid hornen hållen ko eller ox. Randskrift: SCHLACHTARE. EMBETS. SIGILLE. 1685. Se bild 32.

Diam. 3,9 cm. GM: 24.

63. Kniv, »använd av Johan Fritz Carlsson vid mästerprovets afläggande 18 4/6 47.»

L. 25 cm. Gåva av fröken E. Carlsson. GM: 1453.

SMEDER

Det äldre smedsämbetet, som omfattade grov-, klen- och knivsmeder samt svärdfejare, spormakare, bössmakare, urmakare, hovslagare och kopparslagare m. fl., erhöll sin skråordning 31 maj 1652. Ur detta ämbete utbröto sig hov- och grovsmederna 1708 och bildade eget gille, likaså urmakarna, plåtslagare m. fl. De kvarvarande mästarna bildade klensmedsämbetet.

DET ÄLDRE GEMENSAMMA SMEDSÄMBETET.

64. Sigillstamp av silver med svarvat träskäft. Cirkelrund sigillplatta, i vars mitt en sköld med korslagt svärd och bössa samt i svicklarna ankare, korslagda nycklar, hammare och sporre. Randskrift: SIGIL. FERRI. FABRORVM. CIVIT. GOTHOB. 1652. — I smedlådans räkenskaper för 165 (4?) finnes följande anteckning: »för Embetsens Insigel att låta göra 4 riksd. är 16 dal. kpt.»

Diam. 3,8 cm. GM: 26.

65. Sparbössa, svarvad av björk och grönmålad med svart inskrift: MICKEL BYRINCK ANNO 1668. — I smedlådans räkenskaper omtalas 1654 en »armbössa», möjligen identisk med denna.

H. 14,2 cm. GM: 30.

KLENSMEDSÄMBETET.

66. Låda av ek, målad i grönt med svarta beslag. Plant lock med gångjärn. Framsidans mittbeslag bladlikt utsmitt med hål för två nycklar. Invändigt målad i blått med ämbetets emblem — två korslagda nycklar och en hammare, två korslagda pistoler och en sporre samt över mittfiguren en krona och under densamma årtalet 1758 — målat i gult och rött. — I smedlådans räkenskaper omnämnes 1758: »Til en ny Embetslåda 41,18.» Se bild 22.

H. 37,5 cm., br. 44 cm., l. 69 cm. Gåva 1866 av Klensmedsämbetet. GM: 42.

67. Stämpel av mässing med svarvat träskäft. Cirkelrund platta med korslagda hammare och nyckel. Randskrift: KLENSMED EMB SIGILL GÖTHEBORG.

— Sannolikt identisk med den i smedlådans räkenskaper 1844 omtalade »Svartstämpeln för Gesell Wander Böckerna», för vilken man betalade gravören Granström 6,32 riksdaler.

Diam. 2,7 cm. GM: 27.

68. Spira av trä, svarvad och snidad med en kunglig krona i spetsen, vid mitten en tresidig prisma med målade emblem — två korslagda nycklar och en hammare, två korslagda pistoler, en sporre — samt handtag. Målad i grönt, brunt, gult,

blått. Under kronan äro fästa tjugu sidenband, somliga försedda med initialer och årtal. Se bild 24.

L. 70 cm. Dep. 1867 av Klensmedsämбетet. GM: 18.

69. Sparbösssa av järn med kraftiga beslag, och utanpå liggande lås, målade i rött, mot grön botten. Inskrift i vitt: Passa Tiden 1758.

H. 13,2 cm. GM: 28.

KLENSMEDSGESÄLLSKAPET.

70. Låda av ek, rikt beslagen. Brunmålad med gröna beslag, vars genombrytningar äro rödfärgade. Invändigt blåmålad med ett emblem bestående av två korslagda hammare och en nyckel samt årtalet 1782 målat i gult och svart på locket. Se bild 23.

GM: 36.

71. Välkomna av silver, pokalformad med högt, profilerat lock, krönt av en grip, som i framtassarna bär en tretungad fana med graverade emblem och årtalet 1757. I 3 förgyllda kartuscher på pokalens cylindriska del emblem bestående av betsel och stigbygel, korslagda hammare och nyckel, korslagda pistoler. På dess utsvängda mittparti åtta lejonmasker, i vilka hänga skyltar av silver:

a) graverad snäckformig kartusch med korslagda nycklar och hammare samt initialerna I. A. M.;

b) sköldformig med oval buckla omgiven av änglahuvud, blad och beslagsornamentik samt försedd med samma emblem som föreg. och inskriften H. A:s A o 1730;

c) sköldformig med drivna bladkanter, i mitten ett betsel med krona över i drivet arbete samt den graverade inskriften C: C: W 1751;

d) snäckformig med graverad ornamentik, i mitten emblem med nycklar och hammare samt inskriften A B L. 1753;

e) snäckformig med emblem som föreg. och inskriften G i ö - t h e r H o l m b e r g 1754;

f) såsom föreg. med inskriften I R 1754;

g) såsom föreg. med inskriften P: P: S: A n n o 1. 7. 5. 9;

h) såsom föreg. med inskriften S: A: S: A n n o 1. 7. 5. 9;

I gesällådans räkenskaper omtalas 1768: »i silfwer välkomst, Dito en fana, Dito 8 st. silfwer sioltar.»

Enligt stämplarna är välkomman förfärdigad 1755 av guldsmiden i Göteborg Matthias Grahl. Se bild 25.

H. 56,5 cm. Dep. 1867 av gesällskapet. GM: 17.

72. Härbergeskylt av smidesjärn, bestående av en lång arm, i vars ända en oval skylt med den målade inskriften klensmedsgesällernas Herberge samt en därvid hängande nyckel.

Skylden hängde utanför härberget S. Hamngatan 63 och är tillverkad på 1840-talet av smedmästare Peder Rasmusen.

L. 250 cm. Gåva 1899 av arkitekt Yngve Rasmusen. GM: 2077.

73. Sparbösssa av koppar, cylindrisk.

H. 12 cm. GM: 29.

HOV- OCH GROVSMEDSÄMBETET.

Sigillstamp av järn. I den cirkelrunda sigillplattan ett lejon hållande en sköld i vilken en tång, en hästsko m. m. Randskrift: H O O F O C H G R O F - S M E D E Ä M B E T S - S I G I L L I G Ö T H E B O R G 1708.

Diam. 4,5 cm. Nordiska museet 56,844, gåva av fru A. E. Hellman, Göteborg.

Sparbösssa av järnbleck med enkla drivna och punsade ornament. H. 9,9 cm. Nordiska museet 56,829, gåva av fru A. E. Hellman, Göteborg.

SNICKARE

Skråordning 19 febr. 1650.

ÄMBETET.

74. Låda av ek, fanerad med valnöt. Lock med hög fyllning, som innehåller en låda, med nyckelhål i botten. På skjutlocket till denna låda inlagt ANNO 1736. Locket höjes vid ämbetslådans öppnande och vilar på fyra hörnstolpar, som kunna låsas medelst en fjäderanordning. På sidorna inlagda figurer — såg, passare, hyvel, strykmått m. m. Se bild 26.

H. 47 cm., br. 48 cm., l. 67,5 cm. Gåva av Snickareämbetet. GM: 35.

75. Sigillstamp av mässing med träskافت. I den runda sigillplattans mittparti emblem med passare, vinkelhake och stämjärn. Randskrift: DISLERS AMPTS SIGEL IN GOTTENBURG.

Diam. 4 cm. Gåva 1896 av herr C. Bolm, Göteborg. GM: 1037.

76. Sigillstamp av mässing med träskافت. I den cirkelrunda sigillplattans mittparti en passare och vinkelhake. Randskrift. SEGILL AF GÖTHEBORGS SNICKAREÄMBETE.

Diam. 3 cm. Gåva 1896 av herr C. Bolm, Göteborg. GM: 1036.

GESÄLLSKAPET.

77. Välkomma av silver, pokalformig med högt lock, vilket krönes av en fanbärande romersk krigare, som står på en platta, uppburen av fyra byglar, i vilka hänger en förgylld kastpenning från Ulrika Eleonoras kröning med inskriften: 1702 IHS. Kuppan har upptill och nedtill en bård med driven

74. Lådan måste tillhöra gesällskapet, ty den ingår i köpet av välkomman. Se räkningar 1903:144.

S

Se teckningar 1903:144.

AM

nir

loc

än

ku

fig

GM

ru

oc

IL

cin

Re

K

G

vi

pl

pe

I

berainornamentik. I tre kartuscher på övre bården följande inskrifter: Dieser Willkom ist von der Tischler gesellen Schilder gemacht worden. Den 3 Junij Ano 1717; Peter Lidman, Hindrich Franson Ertman, Elias Wittig, Martinus Zimmerman, Marckus Zimmerman, Andreas Gustafson, Sven Ahlkvist, Andreas Ahlgren, Lars Dahlbeck, Daniel Dikman. I undre bårdens fält ingraverat: D. O. S: F. O: D. G. S: GS. O. S. S. I. F. K: A. A. G. L. D. B: I två rader hänga på välkomman 25 skyltar av silver med följande inskrifter: 1) Augustinus Jäger; 2) sammanflätat FS; 3) Der Meister Schilt Marcus Jäger Alterman Hans Ionsen beisitzer Iacob gunter beisitzer herberger Petersen frans ertman mack 1683; 4) Nils Fransson Ertman Ma 1. 6. 9. 9. förfärdigad av Sven Jönsson Wallman 1698; 5) Sven Larsson: BM Ao 1703 förfärdigad av Hans Sprinkhorn 1702; 6) Lars Kahlberg A:o 1717; 7) Peter Conradt Sohn 1722; 8) Hans Conradt Sohn 1725; 9) Johan Eklund 1726; 10) Daniel Moberg Anno 1727; 11) Jan Andris Däber 1727; 12) IFW 1735; 13) Olaus Zimmerman Anno 1747 d. 30 Martius; 14) Iohannus Zimmerman 1751; 15) Iacob Öhmcke d:n 13 Jan: A:o 1752; 16) Sven Sven Son Ahlin, förfärdigad 1719 av Hans Sahlström; 17) Swen Petter Ekelund 1763; 18) Emanuel Ekelund 1763; 19) V. Rancke A:o 1767; 20) Iohan Died: Loman den 30 Sept: 1771; 21) Iohan. Iacob: Edberg. 1776; 22) Petter Dättergren 1786, förfärdigad

av Melchior Faust; 23) P: F: S: 1787; 24) C. H. Roosenbroek: 1795, förfärdigad av Jacob Blomstervall; 25) C. P. Gewalt. 1797, förfärdigad av Jacob Blomstervall.

Välkommen är tillverkad 1717 av guldsmeden i Göteborg Friedr. Siegmund Signeul. Se bild 28.

H. 44,5 cm. Inköpt 1903 av Snickareföreningen i Göteborg. GM: 10.

78. Skaffareholts av ek, utskuret med sexsidiga prismor, kulformigt svarvat handtag och krön. Vid handtaget fyra fält med reliefskärningar: 1) ANNO; 2) 1683. 3) spegelmonogram MI (Marcus Jäger); 4) snickarembblem. Målat i flera färger.

L. 80 cm. Gåva av dir. M. Lyckholm, inköpt på rådman J. Siljeströms auktion 1920. GM: 7599.

79. Fattigbössan av mässing i form av ett skrin. På framsidan graverat: SNICARE GESELLERNES ARM BOSSA ANO 1779 D 12 APRILIS.

H. 11,2 cm., br. 11,8 cm., l. 13,8 cm. Dep. av Snickaregesällerna. GM: 31.

80. Härbergesfana av gult siden med en broderad eklövsbård längs kanterna och i mitten en allegorisk figur, lutad mot en piedestal med en hyvel. På piedestalen OI:s krönte monogram och året 1844. Därunder inskriften: SNICKARE GESELLERNAS HÄRRBÄRGE. — Enligt en anteckning från 1828 hade gesällerna på sitt härberge »från urminnes tid» vid högtidliga tillfällen brukat uthänga en fana. Se bild 27.

H. och br. 140 cm. GM: 57.

SVARVARE OCH BLOCKMAKARE

Dessa yrkesutövare sammanslöt sig 1707 till ett ämbete.

ÄMBETET.

Sigillstamp av mässing med svarvat träskäft, på vilket sitter en elfenbensring. I den cirkelrunda sigillplattans mitt: verktyg, en kula, schackpjäs m. m. Randskrift: GÖTHEBORGS SWARFWARE ÄMBETHETZ SIGILL 1775.

Diam. 4,6 cm. Nordiska museet 56,840, inköpt av svarvaren J. V. Lindström, Göteborg.

GESÄLLSKAPET:

Låda av ek, grönmålad. Horisontala hörnbeslag, smidda handtag, små klosslika fötter. I vitt på framsidan inskriften: Svarfvare och Bläckmakare Gesellernas Låda 1775.

H. 39 cm., br. 38,5 cm., l. 57,5 cm. Nordiska museet 56,839, inköpt av svarvaren J. V. Lindström, Göteborg.

SNÖRMAKARE

ÄMBETET.

81. Låda av ek med plant lock och klosslika fötter. På framsidan två nyckelskyltar av förtent järn.

H. 39,5 cm., br. 40 cm., l. 54,5 cm. GM: 51.

TAPETSERARE

Årtalet 1831 i sigillet anger sannolikt tiden för tillkomsten av deras ämbete. *[Bildades 1832 15/11; protokollsriten i P.P. (J.H.) 1839 22/3 8216]*

ÄMBETET.

82. Sigillstamp av koppar. Cirkelrund sigillplatta med Göteborgs vapenbild. Randskrift: TAPETSERARE: EMBETETS: SIGILL I GÖTHEBORG: 1832. Diam. 5,1 cm. Inköpt 1923 av Malmö Museum. GM: 7915.

TENNGJUTARE

Genom skråordningen 1622 inrangerades kann- och grytgjutarne i riket under ämbetet i Stockholm. 1671 bildades i Göteborg ett, sannolikt ej stadfäst, ämbete, som redan några år senare upphörde. Först 1748 bildades då på magistratens uppmaning ett ämbete.

ÄMBETET.

83. Låda av ek med plant lock, rikt beslagen med genombrutna järnbeslag. På framsidan är mittbeslaget utsmitt till skyltar för två nyckelhål och ovan dessa läses ANNO. Årtalet av utskurna och pånitade siffror är 1671. Grönmålad med röda bottnar i beslagen. Se bild 29.

H. 32 cm., br. 42,5 cm., l. 67 cm. Gåva av tenngjutareämbetet i Göteborg. GM: 33.

Sparbösssa av koppar, cylindrisk med två drivna horisontala ränder.

H. 16,5 cm. Gåva av tenngjutareämbetet i Göteborg. GM: 196.

TUNNBINDARE

Erhöllo sin skråordning 26 september 1670.

ÄMBETET.

84. Låda av ek med alrotsfanér, plant lock, klossformade fötter. På framsidan två nyckelhål med gjutna mässingsskyltar. Se bild 29.

H. 42,5 cm., br. 46 cm., l. 67,5 cm. Gåva av Tunnbindareämbetet i Göteborg. GM: 37.

Sigillstamp av silver med träskäft. I den cirkelrunda sigillplattan en tunna och verktyg. Randskrift: TVNNE-BINDERNES I GÖTHEBORGH INSEGLE 1672. I ämbetets protokoll 22/4 1681 antecknas: »Upwijstes för Samptel. Embetet dett nija Embetz Insegle, som nyligen förfärdigat war af Silfwer, wägandes effter gullsmedens berättelse 4 lod, hwilket Embetet öfwersåg och woro der med wäll nögde; och såsom älldermannen berättade, dett Sigillet war förste resan af för stoor form uthstickat, att j anseende till dess stoorleek måst det sedan mindre giöra och således på uthstickandet dubbel omkostnadt giöra, emedan Pittschierstickaren för den första betingade och uthfäste arbetzlöhnen dett för intet omgiöra andre gången kunde, ty uthtogz till sigillets fullkomme-lige betahlning nu mehra ännu Tijo mark Silf:r mitt uthur lådan. Så dett Insegle in alles kostar lådan 5 Rd:r 32 öre Silf:r m:tt.»

Diam. 3,6 cm. Nordiska museet 56,859. Gåva 1887 av tunnbindaren C. G. Cederskog, Göteborg.

Sigillstamp av mässing med skaft av trä. I den ovala sigillplattan en tunna, en hammare och passare. Randskrift: TUNNBIND. EMB. SIG. i GÖTHEBORG.

Största diam. 2,9 cm. Nordiska museet 56,842, gåva 1887 av tunnbindaren C. V. Olsson, Göteborg.

85. Äldermansklubba av jakaranda och buxbom, i form av en tunna med skaft. På båda sidor av klubbhuvudet en infälld oval silverplatta, graverad dels med en av två lejon flankerad tunna, dels med inskriften: Anders Fahlbeck den 1. Janu: 1. 7. 5. 7. — Då mästaren i ämbetet, Anders Fahlbeck, överlämnade denna klubba, uppläste han även ett kväde, av vilket vi citera en strof:

Wid domstol, och wid slikt tillfälle,
då Societeter sithia ned
af Ålder warit gammal sed
At när de samlas på sitt ställe,
En klubba plägar brukad bli
at höras må hwad föreställes
Och hwad för Utslag sedan fälles.
Et dylikt bruk nu börjom wij.

L. 35,4 cm. Gåva av tunnbindareämbetet. GM: 23. Se bild 31

86. Sparbössa av koppar i form av en stympad kon. — I ämbetets protokoll 29/6 1672 läses: »Emedan såsom Armbyssans omgående länder till Lådans nytta alltså sluttades att cen armbyssa af koppar skall låta göras, och hafwa sin richtige gång, och till att nu detta quartal med henne att gå förordnades Lars Joensson och Swen Jöransson efter dhe äro åldrige och tunge till att gå, men när det till dhe unge mestare komma, måge dhe hwar sitt quartall gå fult uth.»

H. 9,5 cm. Inköpt 1910 av herr K. J. W. Ljunggren. GM: 5626.

Måttstock med fordral av trä. På stocken finnas mått för olika slags laggekär samt inskriften: Denna måttstock är upprättad af Stadsjusteraren F. Siöstedt och gifwen till Tunnbindare Embetet i Götheborg år 1831 som då var 6 Mästare. I. P. Cronhamn älderman, A. Hultgren, bisittare första, E. G. Lundström, bisittare andra, N. Lundström, B. Ekman, N. P. Holm.

L. 85,3 cm. Nordiska museet 56,860. Gåva 1887 av tunnbindaren C. G. Cederskog, Göteborg.

GESÄLLSKAPET.

87. Bägare av silver. Under randen graverat: Tunne Bindare Gesellernes Bägare samt därunder tre bladkartuscher med inskriften: 1) Låde Mästarne Olof. Sjöberg, Petter Borgström, Altgesällen Ivan Åhberg, Compan: olof Mäsberg, elste skaffare Petter Brunskog, yngste skaff: Rasmus Bleselius, Mässaer Kiker Frederich Britz Anno 1760 et; 2) Wander Gesäller, Tuve Ahlström, Olaus P. Hult, Johanes Holmberg, Magnus Holm, Johan Enberg, Jacob Berg, Olof Skanberg, Carl Adler, Nils Calberg, Johan Linbom, Bengt Swensson, Jonas Söderlund, Lars Norlund 3) Jung Gesäller Erich Ahlström, Olof Åhrman, Jacob Andersson, Lars Sunddahl, Rasmus Hellberg, Abrah: Widerström, Magnus Wimmergren, Johan Granberg, Olof Kiellman. — Enligt stämp-larna är bågaren förfärdigad 1760 av guldsmeden i Göteborg Johan Månsson Wennerwall.

H. 20,5 cm. Dep. av tunnbindaregesällerna i Göteborg.
GM: 19.

88. Bägare av silver. Under randen graverat: Detta är Tunne Bindare Gesellernas Bägare samt därunder en bladkartusch med spegelmonogram av OBR och tre andra med följande namn: 1) Lådemästarne Hans M: Dragon, Anders Hagman, Alt Gesellerne Lars Hammarström, And: Sihller, Skaffarne Oluf Liedberg, Frid: Soukoulowski, Mässer Kiker Jonas Sundman; 2) Wandrings Gesellerne Bengt Winberg, Johan Hybenett, Rasmus Westdahl, Sven Stockenberg, Oluf Siöberg, Georg Kihl, Jonas Lindström, Jacob Holm, Joh: Holmberg, Nils Christberg, Hendrik Stenman, Bryngel Flink, Johan Lindström, Olaus Berg, Frid. Hintz, Hans H: Falck, Jacob Malmgren 3) Jung Gesellerne Jonas Grönberg, Nils Berg, Christ Tribler, Jonas Lamberg, Oluf And: Hult, Petter Hallberg, Petter Tengqvist, Oluf Pettersson Hult, Jonas Gewalt, And: Ahlgren, Johan Jungberg, Bengt Jernberg Anno 1756. — Enligt stämplarna förfärdigad 1705 av guldsmeden i Göteborg Herman Hermansson. Tillverkningsåret och spegelmonogrammet tyda på, att bågaren icke urspr. varit avsedd för gesällskapet. Se bild 30.

H. 18,8 cm. Dep. av tunnbindaregesällerna i Göteborg.
GM: 20.

89. Bägare av silver under randen graverat: Detta är Tunnbindare Gesällernas Bägare A:o

Tunnbindare: Gesällskapet.

Armbössa av koppar. Med inskription: "Tunebindare Gesellernas Armbössa/ Ålt-Geseller Christian Gevalt/ Jöns Jacob Pettersson/ Bisittare Zackarias Pettersson/ Anders Bärg/ Den 2 Februarii 1795 (neg. i G.M.: B 2001, B 2002).

ägnad år 1946: Petterssonskan E. Ahlman, Göteborg.

Tunnsbindare: Gesellskaper.
Alpbörsen av köpman. Med inskrift:
Tunnsbindare Gesellernas A:o
1763. Därunder två graverade och förgyllda lagerbladskar-
tuscher. 1) Låd Mästare Mest. Nils
Berg, Mester Erasmus West Dal, Allt ge-
sellerna Carl Adler, Johan Åberg, Skåffara
Mårten Stenbom, Ollof Sjholt, Meserkikare
Anders Gulpch; 2) Wan Derings Geseller Pet-
ter Bruns Kog, Jacob Berg, Johan Liedbom,
Eric Kullmer: Erasmus Blosselius, Iohan
Ahlgren: Ioach: Osterlo, Joh: Gotf Kruger,
Iohan Ugropp, Lars Malmgren, Lars Hoger.
I botten infälld en Fredrik Is riksdaler 1727.
H. 10,8 cm. Dep. av tunnsbindaregesällerna i Göteborg.
GM: 21.
90. Bägare av silver. Under randen graverat: Detta
är Tunbin Dare Gesellernas Begare A:o
1763. Därunder två graverade och förgyllda lagerbladskar-
tuscher med inskriften: 1) Låd Anders Ahlgren, Ioh:
Hising: Bengt Lindquist, Bengt Landgren:
Anders Berg, Lars Johs Dahlberg, Chris-
topher Österberg, Anders Bergström, Abra-
ham Frisk, Nicolaus Hagman, Johannes
Lundquis, Godt Golt Gewalt; 2) Petter Hög-
ström, Lorentz Ros: Olaus Y(?) lantzberg,
Nils Lundgren: Mårten Hallengren, Jonas
Gewalt: Niklas Lund, Hinderich: Widberg:
Petter Dalquist, Petter Esbiörnson: Swen
Holm: Wngt Giesellerna Jacob Andersson,
Erasmus Hollberg, Lars Mellgren. I botten
infälld en specietaler, Braunschweig 1663.
H. 10,8 cm. Dep. av tunnsbindaregesällerna i Göteborg. GM: 22.

VAGNMAKARE

Ett ämbete fanns här 1773, vilket dock torde ha lytt under Stockholm. 1791 bildas ett gesällskap, varvid tillstånd begäres av ämbetet i Stockholm.

ÄMBETET.

91. Sigillstamp av järn. På den cirkelrunda sigillplattan ett karosseri med en arbetande vagumakare på vardera sidan och däröver ENIGHET. Randskrift: WAGN — MAKARES ÄMBETS SIGILL i G: BORG 1773. Se bild 32.

Diam. 4,4 cm. Inköpt 1892 av A. Åhman, Göteborg. GM: 643.

92. Äldermanskлубba av ek i form av ett klappträ. I plattskärning: på ena sidan yrkesemblem såsom klubba, hjul, vagnkorg, såg och yxa, på den andra inskriften: G B D. 7 M A. 1791. Målad med blå oljefärg med förgyllda figurer och bokstäver, vilka tidigare varit rödfärgade. Se bild 31.

L. 36,5 cm. Inköpt 1893 på auktion i Göteborg. GM: 861.



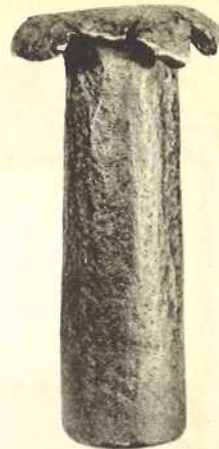
1. Bagareämbetets låda.



2. En av Bagaregesällskapets välkommor.



3. Bagaregesällskapets låda.



4. Bokbindareämbetets sigillstamp och Guldsmedsäm-
betets stämpel.



5. Handskmakaregesällskapets härbärgesskylt.



6. Handsmakaregesällskapets välkomma.



7. Hattmakareämbetets välkomma.



8. Karduansmakareämbetets sigillstamp och Kruk- och Kakelugnsmakareämbetets sigillstamp.



9. Kruk- och Kakelugnsmakaregesällskapets välkomma.



10. Lin- och drällvävaregesällskapet välkomma.



11. Muraregesällskapet välkomma.



12. Muraregesällskapets härbergesskylt.



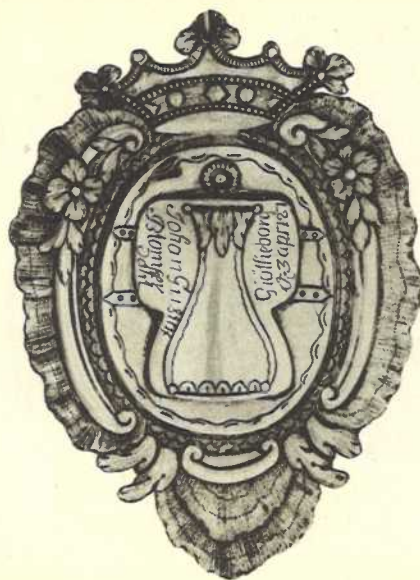
13. Muraregesällskapets stankor.



14. Målareämbetet. Emblem å välkomman, bild 15, målad av äldermannen Johan Ross 1753.



15. Målareämbetets välkomma.



16. Sadelmakaregesällskapet: skyltar.



17. Sadelmakaregesällskapet: sadelmodeller.



18. Skomakaregesällskapets åltgesällsklubba.



19. Skomakareämbetets sigill.



20. Skomakaregesällskapets härbergesskylt.



21. Skomakaregesällskapets skänkkanna.



22. Klensmedsämhetets låda.



23. Klensmedgesällskapets låda.



24. Klensmedsämhetets spira.



25. Klensmedgesällskapets välkomma.



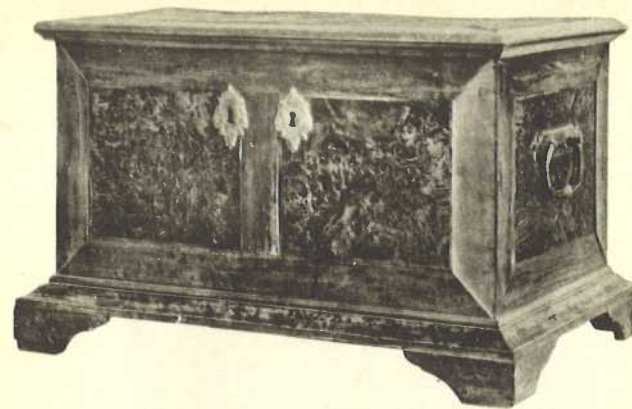
26. Snickareämbetets låda.



27. Snickaregesällskapets härbergesfana.



28. Snickaregesällskapets välkomma.



29. Tunnbindareämbetets (överst) och Tenngjutareämbetets lådor.



30. Tunnbindaregesällskapets bägare.



31. Tunnbindareämbetets (t. v.) och Vagnmakareämbetets äldermansklubbor.



32. Vagnmakareämbetets, Slaktareämbetets, Målareämbetets och Körsnärsämbetets sigill.

HISTORISKA AVDELNINGENS
VÄGLEDNINGAR:

CARL LAGERBERG: Historiska Avdel-
ningens Högre ståndssamlingar
Del I—III.

SVEN T. KJELLBERG: De Göteborgska
hantverksämbetenas relikier.

OTTO THULIN: Musikinstrument.

OLOF HASSLÖF: Hantverk.

PRIS 50 ÖRE

Elanders Boktryckeri Aktiebolag, Gbg 1931

G.M. HIST. AVD: GÖTEB. HANTV. ÄMB: s RELIKER